

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročino. Reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Frančiškanska ul. 6/l. Vse pošiljate je pošiljati franko. Reklamacije so proste poštnine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 312.

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko političsko glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1'50 Din. Članstvo „Pov. UJU — Ljubljana“ ima s članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne notice vseh vrst je plačati po Din 2'50 od petih vrst. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Za razčiščenje političnih pojmov in gesel.

Uvodnik v predzadnji številki obračuna s kulturnobojno frazeologijo one separatistične struje med slovenskim učiteljstvom, ki še danes zastopa stališče, da radi načelnih nasprotstev v kulturno-političnih naziranjih ni mogoča skupna stanovska organizacija vsega slovenskega učiteljstva, zlasti ne organizacija s kulturnim programom.

To stališče onih tesnih duhov, pri katerih je načelno samo to, kar se da označiti s politično etikom »napreden-klerikalno«, ki v svoji duševni revščini domnevajo, da se vse narodno kulturno in duhovno življenje da zajeti v ta dva tesna, vrhu tega vsebinsko neopredeljena, nejasna pojma, ki vsak čas menjavata svojo vsebino.

Kaka puščoba bi vladala v našem kulturnem življenju, kako žalostno, brezpo, membno, prazno bi bilo, ako bi se izživljalo samo v teh dveh smerih! Kar je narod velikega, pomembnega ustvaril, je zrastle iz drugih idejnih tal, kar je slovensko učiteljstvo pozitivnega ustvarilo ni ustvarilo v znamenju kulturno-bojnih gesel, ampak iz čistega narodnega idealizma.

Nič nam ni danes nujneje potrebno, kot čiščenje in kritična analiza onih pojmov in gesel, ki obvladujejo naše javno življenje. Neverjetno velike zmede zanašajo vanje razna bojna gesla, ki jim ni nihče opredelil vsebine, ki to vsebino menjavajo po trenutni potrebi dnevnih politik.

Naprednost, svobodomiselnost, klerikalizem, kulturni boj, svetovni nazor, narodnost, narod, nacija, narodno in državno edinstvo — to so pojmi in gesla, ki jih dnevno srečavamo v našem časopisju in javnem življenju, v kojih znamenju se bijejo srđiti politični boji, ne da bi bila ta gesla vsebinsko jasno in točno opredeljena. Baš v tej nejasnosti, megljenosti, političnih bojnih gesel cveti in zori demagogija pšenica, se razpaljajo strasti, ki nam odvajajo pogled od preprostih dejstev, od realnega življenja, njegovih nujnosti in zahtev.

Ne vidimo tega, kar narod resnično teži in ga ogroža v njegovi eksistenci, ne vidimo skrbi našega malega človeka. Propadanja našega kmeta, razkroja družinskega življenja umevanja prave domačnosti, usode naše mladine, ki nima več mladosti, usode naše matere in žene. Kdo vodi račune o vsem tem?

Ne moremo in ne maramo delati brez vodilnih idej, ki nam ogrevajo srca in nas usposabljaajo za vztrajno, požrtvovalno delo, ki zbujaajo, zbirajo in usmerjajo naše sile, a te ideje morajo biti izraz nezavestnih in podzavestnih teženj in stremljenj naroda, njegovih življenskih potreb in nujnosti, mu morajo biti kažipot v lepšo bodočnost. Učitelja morajo voditi k narodu, ne proč od njega.

Zato ni v našem interesu, da bi izbegovali pred načelnimi vprašanji. Oni, ki nam to očitajo in nas izzivajo, se hudo motijo. Ne bo bolela glava nas, ampak druge, ko bomo načenjali eno načelno vprašanje za

drugim. Ne moremo in ne maramo učiteljstva duhovno uniformirati, a najti hočemo in moramo skupna pota k narodu, k pozitivnemu udejstvovanju v službi njegovega resničnega napredka kar je možno le, ako poznamo temelje njegove moralne in gospodarske sile.

Brez jasnega obračuna s preteklostjo ne gre!

Dvoje je, kar nas je v preteklosti predvsem oviralo, da se nismo zasidrili v narodu in se nismo zavedali svojih nalog.

Vpliv nemške vzgoje in nemške kulture je bil na slovensko inteligenco tako močan, da ni bila zmožna spraviti svojega idejnega življenja v organski odnos z življenskim pogoji svojega malega, politično in gospodarsko zaslužjenega naroda. Po nemškem vzorcu smo prenašali k nam politične ideologije, ki niso bile odraz in izraz življenskih nujnosti naroda, zato so te ideologije, prenešene neorgansko, nekritično na naša tla, postale fraze in karikature, ki so bolj razkrajale kot dvigale naše nacionalne odporne sile. Tudi naš nacionalizem je bil poln tuje idejne primesi, nedosleden in slaboten. Ta balast tuje miselnosti nas teži še danes in mogoče one najbolj, ki hočejo patriotizem in nacionalizem vzeti v zakup.

V drugo je potrebno, da si priznamo, da je slovensko učiteljstvo vse preveč slepo, hlapčevsko sledilo drugi slovenski inteligenci, ko bi bila njegova naloga, ker živi v neposrednem stiku z narodom, da bi bilo nek protitež tuji miselnosti, da bi dala našemu političnemu življenju realno nacionalno smer. Slepo in nekritično je sprejemalo politična gesla od vodilne inteligence, se zanje navduševalo, se zaganjalo v politični metež, se samo umetno izoliralo med narodom in s tem pomnoževalo število nasprotnikov šole.

Politični voditelji rabijo hitrih uspehov, ne polagajo glavne važnosti na solidno kulturno delo učitelja med narodom, na delo, kojega sadovi sicer počasi zore, a so zato trajni, ampak želijo si predvsem takojšnjih strankarskih uspehov. Na drugi strani pa slišimo pogosto od iste strani hudo omalovažujoče sodbe o učitelstvu in očitke, da nima zaslonbe in ugleda med narodom, vzroke pa iščejo povsod, le tam ne, kjer bi jih morali.

Nič bolj se ne odtuja je učitelj od naroda, kot ako mu usiljuje ideje in nazore, za katere nima in ne more imeti razumevanja, ker nimajo nič opraviti z njegovimi življenskim pogoji in težnjami. Ko najde učitelj pravo smer svojemu delu, ko se poglubi v ljubeznivo v dušo in miselnost naroda med katerim živi, ko bo sledil idejam, ki jih narod razume, ker prihajajo nasproti njegovim življenskim potrebam, bo njegovo delo imelo tudi uspeh in kljub sedanjim svoji pomanjkljivi izobrazbi si bo priboril med narodom ugled, o katerem se mu danes niti ne sanja. Pogoj pa je, da

umetniška novotarija. Ker ni bilo na šoli mlajšega od mene, da bi se mi porogljivo nasmihal, sem hitel k društvenim zborovanjem, da so me tamkaj božali pomilovalno pogledi našega naraščaja. Se danes, kadar mlajšim tovarišem pripovedujem svoje čudne doživljanje, vzdudim največ zabave, če opisujem naš nekdanji obup ob praznih listih. Revolucija je šla preko nas in revolucionirala se je danes.

In ta nesrečna biološka metoda! Koliiko skrbi in jeze, proučevanja in razpravljanja je bilo, da smo se je naučili oprizeti. Mi srednjeletniki smo se sicer še kmalu oživil v Schmeila, ne tako starejši tovariši, ki jim je že minevalo zanimanje za novotarije. (Mačka je pač ohranila ostre kremplje, če tudi se tega ni utemeljevalo po biološkem opazovanju in utemeljitvi).

Bilo je kratkočasne zabave, ko so na neki uradni konferenci zavračali referenta o biološki metodi, češ, da ni podal bistva te nove panoge. Ker se debaterji niso mogli zjediniti, so končno pozvali predsednika, naj on raztolmači in razsodi biološko pravdo. In c. kr. nadzornik se je modro umaknil gordijskemu vozlu, češ, »bomo pa drugič o tem govorili!« Kaj bi se danes ne veselil ob teh spominih biološke revolucije.

V šoli so nas naučili fabricirati krasne formulirane stavke, ki so bili dika vsem predmetom ter so v paradni uniformi defilirali mimo učiteljevih ušes in se usidrili v šolskih zvezkih, odetih v fini ovojni papir. In zopet ti prasne strela z jasnega neba! »Proč s spomni!« »Prosto spisjel!« Obupan sem slekel lepo uniformo in predložil sem otrokom — zopet — prazen papir. Uspehi morajo biti kolosalni, vsaj sem si

se otrse vsakega duhovnega jerobstva, da ima pogum, sam iskati pravo pot, da ima pogum in ambicijo zamenjati vlogo strankarskega priganjaja z vlogo voditelja.

Naloga organizacije je, da vzgaja članstvo k politični zrelosti in samostojnemu

mišljenju in udejstvovanju. Prvi korak k temu je, da začnemo s kritičnim čiščenjem pojmov in gesel, ki danes usmerjajo naše javno življenje in da se z organizirano samoizobrazbo pripravimo za javno delo.

ANTON SKALA, Maribor:

Program naše organizacije v bodočnosti.

Nova pravila UJU.

Minilo je že leto dni, ko je pozval Glavni odbor UJU vse učiteljstvo v državi, da razpravlja o osnovi in glavnih principih, po katerih naj se upravlja v bodočnosti naša organizacija. Učiteljska društva v Sloveniji so se temu pozivu odzvala in na podlagi sklepov teh društev je sestavil predsednik mariborskega učiteljskega društva referat, ki ga je prečital na pokrajinski skupščini v Celju v juliju 1926 in v avgustu 1926 tudi na glavni skupščini v Beogradu.

Na podlagi tega referata je bil v Beogradu storjen sklep: Izvršnemu odboru UJU v Beogradu se naroča, da takoj po glavni skupščini pozove vsa poverjeništva, da na temelju od glavne skupščine sprejetih osnovnih idej in principov sestavijo načrt za izmeno pravil, ki ga v določenem roku predlože glavnemu odboru. Posebna anketa, sestojeca iz zastopnikov vseh poverjeništev, sestavi v določenem roku enoten predlog izpremenjenih pravil, ki naj se objavi in ga obravnavajo vsa poverjeništva na prihodnjih pokrajinskih skupščinah in pride na dnevni red glavne skupščine UJU 1927.

Do danes so poverjeništva že izdelala načrte glavnih pravil UJU in dne 29. aprila 1927 so zastopniki vseh poverjeništev na seji v Zagrebu sestavili enoten predlog izmenjenih pravil. Zdaj čakamo, da bo ta enoten predlog za izmeno pravil natisnjen, nakar ga pošljejo poverjeništva svojim društvom v diskusijo in eventualno dopolnitev in ga stavijo na dnevni red svoje pokrajinske skupščine.

To pa v tem letu ne bo več mogoče. Nova pravila bomo sprejeli na glavni skupščini leta 1928. In to je prav, kajti vprašanje izmene pravil je za Uduženje življenske važnosti in jih je treba vsestransko preresetati pred sprejetjem. Istočasno, ko bodo sprejeta glavna pravila, pa bo treba izdelati tudi poslovnik za glavni odbor, poverjeništva in učiteljska društva. Zato je pravilno in tudi že nujno, da je letos glavni odbor pozval vsa društva in učiteljstvo, da razpravlja o programu naše organizacije v bodočnosti in izdelajo referate, od katerih najboljši pride v razpravo na letošnji glavni skupščini v Skoplju.

Za strogo stanovsko in strokovno orientacijo učiteljskega stanu.

Ko smo na lanski glavni skupščini v Beogradu razpravljali o izmeni pravil UJU, je prevladala ideja, da je treba prekiniti z dosedanjim smerjo Uduženja, po kateri je bila stanovska politika podrejena politiki poedinih strank, kar je moralo privedi do

nesporazumljenja in nezaupanja v vrstah učiteljstva in do izpodkopavanja tal Uduženju kot reprezentantu vsega učiteljstva. Storjen je bil soglasen in mnogo odobravani sklep, da bodi Uduženje le strokovna organizacija; to je: Jugoslovensko učiteljstvo razpravlja na svojih zborovanjih in skupščinah le o stanovski politiki in se izogiblji vsake razprave o vprašanjih iz dnevnih politike strank, ki bi, če tudi so večkrat važna, radi necenotnosti nazorov v učiteljskih vrstah, morala privedi do nepetosti med pristaihi istega stanu.

Odmev nove orientacije po celi državi.

To dvoje: izogibati se na zborovanjih in skupščinah razprav o vprašanjih iz dnevnih politike in boriti se le za ugled in pravice integralnega učiteljskega stanu, je postavilo že v tem letu Uduženje na trdnejši temelj. Novo življenje je vstalo v učiteljskih društvih, razgibale so se učiteljske vrste in pričelo se je debatirati o novi smeri UJU, o samo strokovnem reševanju stanovskih vprašanj. Ideja strokovnega uduženja jugoslovenskega učiteljstva priušena iz Slovenije v naše središče Beograd, se je od tu razširila po Srbiji, Hrvatski, Vojvodini, Bosni, Dalmaciji in Črni gori. Učiteljstvo, ki dosedaj še ni bilo organizirano v Uduženju, je v Sloveniji že vstopilo, na Hrvatskem pa se vrše priprave za vstop vsega hrvatskega učiteljstva v UJU. Ujedinjenje vsega srbskega, hrvatskega in slovenskega učiteljstva v enotno strokovno organizacijo bo gotovo eden največjih dogodkov v zgodovini jugoslovenskega učiteljstva in ako gledamo že tudi v bodočnost, krepak korak do največjega danes še idealnega dogodka, do Uduženja vsega jugoslovenskega učiteljstva: srbskega, hrvatskega, slovenskega in bolgarskega.

Delovni program in cilj nove smeri stanovske politike.

Z novo smerjo v stanovski politiki pa je nujno potrebno, da izdelamo delovni program, po katerem se bomo približali cilju, ki ga hoče doseči naša strokovna organizacija.

Kateri pa je cilj strokovne organizacije učiteljstva?

Cilj je trojen:

1. Uduženje hoče biti priljubljena in uvaževana strokovna organizacija vsega jugoslovenskega učiteljstva.
2. Uduženje hoče biti kot predstavnik vsega osnovnošolskega učiteljstva odločilen faktor v šolstvu... in
3. Uduženje hoče biti voditelj kulturnega in socialnega pokreta med narodom.

LISTEK.

JOSIP LAPAJNE:

Revolucije.

Tekom mojega 28-letnega službovanja sem že naletel na mnogobrojne šolsko-didaktične revolucije, ki so izbruhnile kar preko noči, brez vsakršne predpriprave in naše vrste domakega vedno nepripravljeni. Bilo je za Hubadove dobe, da so se kresali duševni meči ob Herbertovih formalnih stopnjah. (Bežek-Hubad), dočim so se tedanji starejši tovariši zbegano pehali za pedagoškimi knjigami, prirejal hospitaacije po formalnih predpisih, kar se je nam mlajšim, pravkar izšolanim učiteljem zdelo naravnost smešno. Pa se je le prebolelo, preživelo, pa prav nič ne preuredilo.

In kako smo znali tedaj risati! Naravnost užitek je bil, vleči črte od pike do pike in v težjih slučajih celo mimo njih do tretje črte. S kakim ponosom smo se z otroci radovali ob lepih zvezdicah in raznih ornamentih, ki so rasli pred nami kakor gobe po dežju! Pa ti pade med nas bomba tam iz Ljubljane! »Proč s pikami! Na prazen papir!« In mi, zbegana masa, smo z otroci vred strmeli na prazno polje, obupan kresali črte po Wernfenigovih vzorcih in goljufali s podkladki, da bi bile črte v enaki višini ter ne kazile lica gradbi, ki bi se nad njo spodtikalo nadzornikovo oko. Se imam v knjižnici mnoge predloge raznih risarskih avtorjev in v pravi užitek mi je, kadar danes premišlujem o prirodnih bolečinah, ki nam jih je povzročala ta čudna

nabavil Reifa, ki se je v uvodu skliceval, da so njegove ideje priplule tudi v Posavje, kjer smo tedaj že študirali Lichtenwalnerjevo »Prosto spisje«. Prva naloga — strahšno razočaranje! Strmel sem v zmedeno štrno, brez konca, brez kraja, brez nasledkov, brez vsebine, brez smisla. Nadzornik se mi je pojavil v fata morgani — sedečemu pri topli peči ob konglomeratu čudnih prostih spisov. Potipal sem si žilo, ki je burno utripala. »Sam si kriv«, sem vzdihnil v hladno sobo. Ne da bi jo hotel segreti, pač pa da ohladim sebe samega, sem treščil vse zvezke na plapolajoči plamen.

Oprjel sem se predmeta s strašno ljubeznivo. Nad 50 spisov sem imel, ko me je prišel nadzorovat g. c. kr. nadzornik. S ponosno zavestjo sem mu predložil krasne izdelke, polne življenja, srčnega zdravja. In nadzornik se je veselil z menoj vred. Preseda! je ob zvezkih in se čudil. Presedel je ponovno uro pri meni, da se uveri na kak način obravnavam šolske poprave in na kak način sem dosegel tolike uspehe.

Ko sem prosto spisje obvladal, popolnoma proučil, sem se odločil, da na društvenem zborovanju predavam o bistvu tega predmeta po svojih lastnih izkušnjah. Pa ti pride nov nadzornik in stopi pred menoj v čisto mlako z blatnim dnom. Ostrmel sem. »Naloga naj bodo ličnejše, pisanje ni zadovoljivo.« »Za to imam lepopisne zvezke,« ga zavrnem. »Naloga morajo biti lične,« ponovi mož. Opozorim ga na namen spisja in na Reifa. »Kaj, jaz naj čitam Reifa, ko imam 24 službenih let?« se razsrdi strokovnjak.

Na moj protest in zastopnikov R. in L. iz K. se je opravičil nadzornik, da mi je

prisodil drugi red v metodi, ker — je »metodo sodil po zvezkih«. Krohot v zbornici ljubljanskega učiteljskega je bil zadnji odmev te resnične epizode iz 20. stoletja.

Spisna revolucija je še vedno na površju časa, kajti naš naraščaj ne obvlada dosedanjih izkušenj in večkrat sam sebi zagreša neuspehe. Z malimi navodili oprt, se pa oprjemlje predmeta z ono ljubeznivo, kakor smo se ga lotevali mi, ki nas je preporod našel nepripravljenih.

In zadnja revolucija? Stojimo pred zasidanimi vrati. Kar je znotraj ne more ven, ne mi notri, pa vendar moramo drug do drugega. So to: deška ročna dela! Ime je snovi ni, delavec brez predizobrazbe, smoter nejasen.

Priredili smo že tozadevna predavanja. Videli smo igrčke izza naših jasnih dni, ki smo jih otroci znali brez obveznega predmeta d. r. d. Iz tečajev prihajajo tovariši, ki se nauče stiskati ilovico, preoblikovati lesovje, krošnjariti i. dr., vse le enostransko. V šoli jim časa preostaja, ne vedo kaj bi.

Našel sem tam pri tovarišu na P. kup izdelkov. Ponesel sem par del domov, da pokažem tovarišem, ki bi lahko izdelovali. So posneli, in vendar še preostaja časa.

Odločili smo se, da pripravimo ob pokrajinski skupščini razstavo deških in dekljskih ročnih del z edinim namenom, da si ustvarimo nekaj delovni načrt. Bo to razstava brez enotnosti, nestrokovnjaška, pa vendar bo smotrna, ker nas povede iz poveljev k samostojnosti in nas usmeri k pravemu cilju. Revolucija dela naj ustvari delavce, zato prosim, da se vsi, ki so dobre volje, udeležijo razstave kot sodelavci.